

Fagprogrammet - Studietur til Østerrike

(med forbehold om endringer)

Mandag, 10. Oktober

Fly Bodø-Oslo 7.30-9.00 (Sjekk inn senest kl.7)

Fly Oslo-München 10.50-13.10

Buss fra München Lufthavn til Fügen i den østerrikske delstaten Tirol (ca. 2 t)

Besøk hos *FeuerWerk*, *BinderHolz*, og middag på restaurant *SichtBAR*.

BinderHolz sagbruket i Fügen har alltid brukt bark og flis for å produsere varme til tørking av virke. Man hadde likevel et stort overskudd med restprodukter fra trelastproduksjonen. Sammen med kommunen ble det satset på fjernvarme i år 2000. Fjernvarmesatsinga ble veldig populær i bygda pga. forbedret luftkvalitet, høy kundekomfort og lavere energikostnader. Det var ønske om å forsyne så godt som hele tettstedet med fjernvarme og utvide nettet. Kapasiteten til bioenergi-anlegget var imidlertid ikke stor nok og den beste løsningen man kom frem til var å bygge et nytt moderne biokraftvarmeverk.

Siden 2005 leveres det altså både fjernvarme og "økostrøm". I tillegg gjør man seg nytte av restvarmen av røykgassen i pellets- og brikettproduksjon. Dette helhetlige konseptet førte til en virkningsgrad på 95 %. Anlegget har blitt en økonomisk, miljø- og samfunnsmessig suksess. Likedan synergien mellom kommunen og næringslivet.

Det ble imidlertid ikke et rent teknisk anlegg. *BinderHolz* legger stor vekt på både arkitektonisk god utforming og bruk av tre. Dette er også synlig ved hovedkontoret og kraftvarmeverket i Fügen. Kraftvarmeverket rommer også konferansefasiliteter, restaurant, galleri og takterrasse. "Feuerwerk" har blitt til et besøkssenter der alle kan oppleve fascinasjonen og mulighetene som ligger i råstoffet tre.

<http://www.binder-feuerwerk.com/> <http://www.binderholz-sichtbar.at/>

Mellom kl. 19 og 20: Ankomst Hotell Jägerhof <http://www.kolsassberg.at>

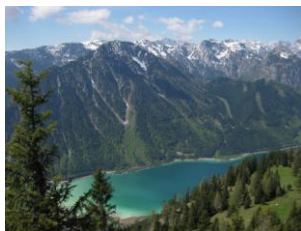
Tirsdag, 11. Oktober

På formiddagen

Gruppe 1: Skogbruk

Tema: Skogsdrift og infrastruktur i bratt terreng v/Hermann Schmiderer, ÖBf AG

Sted: Ut i skogen i omegn av Achensee

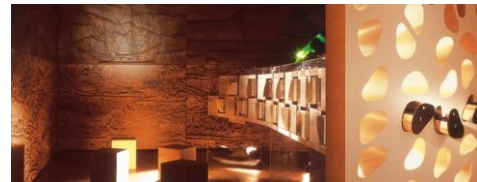
ÖBf AG står for Österreichische Bundesforste AG, tilsvarende Statskog SF i Norge. I 1997 har ÖBf blitt til et statseid aksjeselskap som skal driftes med overskudd, og utfordringen er å finne den rette balansen mellom økologiske, samfunns- og næringsinteresser.

10 % av det østerrikske arealet er statseid skog, hvilken ÖBf tar seg av. Skogbruk er kjernevirksomheten – både på statsgrunn og på oppdrag av private skogeiere. Andre segmenter er eiendom og fornybar energi.

Vi skal bli kjent med skogbruksvirksomheten til "Forstbetrieb Oberes Inntal", en av 12 skogavdelinger i landet. Forstbetrieb Oberes Inntal har 9 såkalte "Forstreviere" under seg og vi skal til skogs i ett av disse distriktene.

ÖBf har også en egen "Forsttechnik"-avdeling, som tilbyr skogsdrift med et stort utvalg av utstyr og er landets største aktør innen skogsveibygging. Avdelinga har 300 ansatte og lang erfaring med drift i vanskelig terreng og naturnær skogsveibygging.

Gruppe 2: Trenæringa

Tema: BinderHolz - en vellykket satsing på tre.

Sted: Limtrefabrikk i Jenbach www.binderholz.com

I trebransjen står Binder for tradisjon og seriøsitet, forent med hightech og innovasjon. Det startet som et lite sagbruk for 50 år siden, og har blitt til en ledende aktør innen massivtre i Europa.

Nyeste teknologi og effektive produksjonsmetoder blir brukt på de 6 produksjonstedene, der det lages alt fra strøflis til MDF plater og massivtreelementer. Man har funnet en måte å utnytte hele tømmerstokken til høyest mulig verdiskaping, og er samtidig med å skape grunnlag for en mer fornybar og mindre energiintensiv byggesektor. Langsiktig næringsretta tenking har ført til en bedrift som på alle måter er bærekraftig.

Vi skal besøke limtrefabrikken i Jenbach og bli nærmere kjent med BinderHolz sin virksomhet.

På ettermiddagen

Felles program - foredragsrunde i Innsbruck:

- Landesforstdirektion Tirol (skogforvaltning på delstatsnivå)
v/ Dr. Dieter Stöhr: *Skogbruk i Tirol*
- ProHolz Tirol (en forening som jobber for interessene til skog- og trenæringa)
v/ Stephan Simonek: *ProHolz - nettverk, veiledning, FoU og informasjon*
- Energie Tirol (delstatens veiledningsapparat -rettet mot privatpersoner, kommuner og næringslivet- for å fremme en mer miljøvennlig energiproduksjon og bedre energieffektivitet)
v/ Bruno Oberhuber: *Energie Tirol sin virksomhet og bioenergi i Tirol*

Onsdag, 12. Oktober

På formiddagen

Gruppe 1: Skogbruk

Tema: Østerriksk bygdeservice sin viktige rolle for landbruksbaserte næringer og distriktene v/ Daniel Pfurtscheller, Maschinenring Tirol

Sted: Maschinenring senter, Strass i Zillertal <http://www.maschinenring.at>

„Maschinenring“ (MR) er den østerrikske varianten av bygdeservice, men er mye mer utbredt enn i Norge. I 50 år har MR vært med å skape nye perspektiver og muligheter for gårdbrukere og er med å sikre dem sin inntekts- og eksistensgrunnlag. MR har 78000 medlemsbedrifter, som til sammen drifter mer en halvparten av landbruksarealet i Østerrike.

MR har dermed stor tilgang på allsidig arbeidskraft fra landbruket og et stort spekter av maskiner og annet utstyr. Gjennom organisasjonen kan gårdbrukere på en profesjonell og sosialt ryddig måte skaffe seg inntekter i tillegg til gårdsdrifta, og utstyr får en større utnyttelsesgrad pga flere brukere og bruksområder. Gårdbrukere jobber for hverandre og tilbyr tjenester som brukes av kommuner, bedrifter og privatpersoner. Personalleasing gjør MR til det ledende serviceforetak i distriktene.

Formålet med hele virksomheten er først og fremst å styrke entreprenørskap i jord- og skogbruk og å sikre agrarstrukturer i Østerrike. I Tirol er MR en viktig aktør i skogbruket. Kan denne organisasjonen være til inspirasjon for norsk jord- og skogbruk?

Vi vil erfare mer om MR sin virksomhet og rollen den spiller for landbrukssektoren og distriktene. Videre får vi mer konkret snakke om MR som aktør innen skogbruk og bioenergi og hvilken betydning skogbruket har for gårdbrukere. Eventuelt blir også skogbrukssjefen med og muligens får vi også se på et flisfyringsanlegg.

Et av temaene som kan være veldig interessant å diskutere, når vi har en landbruksbasert organisasjon og offentlig veiledningsapparat på plass, er hvordan de utløser hogst på små skogeiendommer. Å få med de små skogeiendommer for å kunne tilfredsstille den store etterspørselen etter virke har stadig blitt et viktigere tema i Mellom-Europa. Videre kan man ta opp tema som rollefordeling mellom privat og offentlig veiledningsapparat og hvordan andre interesseområder blir berørt av skogbruksrelatert virksomhet.

Gruppe 2: Trenæringa

**Tema: Bruk av tre i større bygg (bolig-, nærings- og offentlige bygninger)
v/ Stephan Simonek, ProHolz Tirol**

Sted: Ulike plasser i Inntal

På ettermiddagen

Buss fra Tirol til Graz (500 km, 6 timer), evt. stopp hos taubaneprodusenten Koller i Kufstein.

På kvelden: **Ankomst Austria Trend Hotel Graz** <http://www.austria-trend.at/Hotel-Europa-Graz/en/>

Torsdag 13. Oktober

På morgenen reiser vi til messen AUSTROFOMA, som arrangeres i skogen rundt klosteret Rein i nærheten av Graz. Bussen henter oss på ettermiddagen. www.austrofoma.at

AUSTROFOMA er en messe for driftsutstyr i skogbruket og alle maskiner blir vist i praktisk bruk. Messen er ledende på verdensbasis innen taubaneteknikk. At informasjon på hjemmesiden oversettes til japansk og taubaneprodusenter får besøk av sine chilenske kunder i midten av oktober, er ingen tilfeldighet. Det viser messens internasjonale betydning for driftsteknikk i bratt terreng. Nils Olaf Kyllø, kystskogbrukets taubaneekspert, vil også være tilstede.

Det er mange kilometer med utstilling. Det er lagt opp til at alt kan oppdages til fots, men alternativt finnes det også shuttlebuss i messeområdet. Messen har de senere år også fått på plass et eget område for bioenergi. Her vises det utstyr til høsting og produksjon av biobrensel. Alt fra vedmaskin til flishoggere.

Fredag, 14. Oktober

8.00 Avreise fra Graz

Besøk av bioenergianlegget i Pischelsdorf

Allerede i 1988 etablerte 10 gårdbrukere et andelslag for nærvarme i Pischelsdorf. Kommunen drev på dette tidspunktet et lite fjernvarmeanlegg basert på olje. I 1989 bygde andelslaget et bioenergianlegg med en kapasitet på 1000kW.

1999 ble fjernvarmenettet utvidet og fyringshuset utbygd og utstyrt med 2 nye kjeler (600 og 1500 kW). Andelslaget har i dag 35 medlemmer.

Anlegget er basert på flis fra tynningsvirke fra lokale skoger. Før brukte man årlig 240.000 l olje og 65.000 kg kull for å oppvarme bygningene som nå blir forsynt med biovarme. CO2 utslippet ble på denne måten redusert med 900 tonn årlig.

Et glimrende eksempel på lokal, landbruksbasert verdiskaping, der et bærekraftig skogbruk bidrar til en mer fornybar ressursbruk. I Pischelsdorf var man veldig tidlig ute med å satse på bioenergi. Det finnes langt mer moderne anlegg enn dette, og andelslaget har hatt sine opp- og nedturer, men det gjør at det er mye å lære av deres erfaringer!

<http://www.bioenergie-pischelsdorf.at/>

Videre til flyplassen i Wien

Fly Wien-Oslo 13.45-16.00

Fly Oslo-Bodø 17.15-18.45

Dette er det foreløpige faglige programmet. Annen relevant informasjon om turen finner du i invitasjonen. Mer detaljert program vil bli sendt ut i forkant av turen. Noe sightseeing og god mat vil det selvsagt også bli!